

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
माननीय न्यायाधीश श्री भरतबहादुर कार्की
फैसला

संवत् २०७०-WH-००३१

मुद्दा : बन्दीप्रत्यक्षीकरण

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला फुल्पिङ कट्टी गा.वि.स. वडा नं. १ स्थायी घर भई हाल
कारागार कार्यालय सिन्धुपाल्चोकमा गैरकानूनी थुनामा रहेको बिर्खबहादुर श्रेष्ठको
हकमा र ऐ.ऐ. वडा नं. ८ स्थायी घर भई ऐ.ऐ. मा थुनामा रहेको प्रताप
तामाङको हकमा सोमबहादुर श्रेष्ठ ----- १ निवेदक

विरुद्ध

गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय दोलखा
मार्फत राष्ट्रिय निकुञ्ज विभागको कार्यालय, बबरमहल काठमाडौं ----- १
ऐ.का सम्पर्क अधिकारी ऐ.ऐ. ----- १ विपक्षी
ऐ.का आयोजना कार्यालय, बबरमहल काठमाडौं ----- १
कारागार कार्यालय सिन्धुपाल्चोक ----- १

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(२) बमोजिम यसै अदालतको
क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ :-

बन्दी बिर्खबहादुर श्रेष्ठ पेशाले ड्राईभर र प्रताप तामाङ मजदूरी पेशा गर्ने अति
गरीब परिवारका सामान्य नागरिकहरू हुन् । निज बन्दीहरूलाई मिति २०६९।५।३० गते
पक्राउ गरी गैरकानूनी रूपमा रक्तचन्दन हालेको गाडी ड्राइभिङ गरेको र ज्यालामा रक्त

चन्दनको भरियाको काम गरेको अभियोगमा विपक्षी गौरीशंकर संरक्षणक्षेत्र आयोजनाका सम्पर्क अधिकारीको मिति २०६९।६।२३ को आदेशले रु.६,६३,२९०।- जनही नगद वा जेथाजमानी माग गरेको कारणले उक्त आदेशबमोजिम हालसम्म निज बन्दीहरू विपक्षी कारागार कार्यालयमा थुनामा रहेका छन् । मिति २०६९।६।२३ को विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको आदेशमा निवेदक बन्दीहरूलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०४९ का दफा २६(६) अनुसारको अभियोग निवेदकका विरुद्धमा दर्ता गरिएको देखिन्छ । ऐनको दफा २६(६) को अभियोगमा मुद्दा चलाइएको भन्ने उक्त आदेशमा उल्लेख भएको तर उक्त ऐनबमोजिम चलाइएको मुद्दा हेर्ने र छिन्ने अधिकारी सोही ऐन को दफा ३१ बमोजिम तोकिएको अदालत वा अधिकारीलाई भएकोमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० को नियम ३८(१) मुद्दा हेर्ने अधिकारी तोकेको छ । विपक्षी संरक्षण अधिकारी उक्त ३८(१) बमोजिमको अधिकारी नभएकोले प्रथमदृष्टिमा नै उक्त आदेश गैरकानूनी र क्षेत्राधिकारविहीन भै बदरयोग्य भएकोले बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गरी पाऊँ । दोस्रो कुरा ऐनको दफा २६(६) हाम्रो हकमा लाग्नै सक्तैन । हामीलाई लगाइएको अभियोग रक्त चन्दन गाडीमा राखेको ड्राइभिङ गरेको र भरियाको काम गरेको भन्ने हो तर ऐनको दफा २६(६) यस प्रकारको कसूरमा आकर्षित नै हुन सक्दैन । त्यसमा पनि हामीलाई थाहा जानकारी भएर मनसायपूर्वक उक्त कार्य नगरेको केवल मजदूरी गर्नुपर्ने बाध्यताले रक्त चन्दन भन्ने थाहा नपाई गाडीमा राखेर ज्याला लिएर एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा लगिएकोले ऐनको दफा २६(६) हाम्रो हकमा लाग्न सक्तैन । उक्त ऐन आकर्षित हुने हो भने पनि उक्त ऐनको दफा ३०(१) बमोजिमको कर्मचारी वा प्रहरीबाट उक्त मुद्दा दर्ता नभएको उक्त ऐनको दफा २६(६) बमोजिम विपक्षी अधिकारीले माग गरेको धरौट रकम कुनै हालतमा पनि नमिल्ने हुनाले सो आधारमा समेत निवेदकको थुना गैरकानूनी छ । विपक्षी आयोजनाको कार्यालयमा उक्त आदेशमा तोकिएको रकममध्ये आधा भन्दा बढी रकम नगदै बुझाई सकेका छौँ । थप रकम नपुग भएकोले जेथा जमानी राखी पाऊँ भनी हामीले पटक-पटक अनुरोध गर्दा पनि विपक्षीले जेथाजमानी अस्वीकार गरेकोले जेथा जमानीका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा समेत किटान गरी बाँकी रकम बुझी आदेशबमोजिम थुनामुक्त गरी पाऊँ भन्ने निवेदन दावी ।

यसमा निवेदन मागअनुसार बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने कारण भए आधार र प्रमाणसहित महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत लिखित जवाफ प्रस्तुत गर्नु

भनी विपक्षीहरूको नाउँमा म्याद तामेल गरी रिट निवेदनका सम्बन्धमा छलफलको निमित्त मिति २०७०।७।२२ गतेको पेशीको तारेख तोकी नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।७।१३ को आदेश ।

प्रतिवादीहरूको बयान कागज मौकामा बरामद गरेको बा.२ख ८८६७ को बोझ बाहक सवारी साधन, ७८ थान (गोलिया र चौपाटा) को हुन आउने ७९३.८०० किलोग्राम परिणामका साथै खानतलासी र बरामदी मुचुल्का र जाहेरी किटानी साथको निवेदनको प्रमाण समेतबाट प्रतिवादी बिर्खबहादुर श्रेष्ठ र प्रताप तामाङ आरोपित कसूरको कसूरदार देखिई निजहरूको हकमा मुलुकी ऐन अ.बं. ११८ को देहाय ५ आकर्षित हुने हुँदा पछि प्रमाण बुझ्दा ठहरेबमोजिम हुने गरी हाललाई अनुसन्धान अधिकृतको मागदावी र सरकारी वकीलको राय निकास भएबमोजिम प्रचलित वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची ६ बमोजिम रक्तचन्दनको प्रतिकिलोग्राम राजश्व मूल्य रु.८००।- का दरले ७९३.८०० किलोग्रामको जम्मा विगो रकम रु.६,३५,०४०।- र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा २६(६) बमोजिम हुने हदै सम्मको सजाय (दुईवर्ष कैद र १०,००० रुपैया जरीवाना समेत) लाई मध्यनजर गरी रु.२८,२५०।- गरी जम्मा हुन आउने रु.६,६३,२९०।- हुन आउने भएकोले जनही नगदै रु.६,६३,२९०।- मात्र धरौट वा सो बराबरको जेथा जमानत लिई तारेखमा राखी मुद्दाको पुर्पक्ष गर्नु । धरौट वा जमानत दिन नसके नियमानुसारको सिधा खान पाउने गरी थुनुवा पूर्जी दिई कारागारमा पठाई दिनु भन्ने समेतको सम्पर्क अधिकारीबाट आदेश भएको । वन ऐन, २०४९ को दफा ६५ को उपदफा (१) मा यस ऐन अन्तर्गत दश हजार रुपैयासम्म जरीवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने मुद्दा जिल्ला वन अधिकृतले कारवाही किनारा गर्नेछ भन्ने उल्लेख भएको छ भने वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची ६ को तालिकाको क्र.स. १२क मा रक्तचन्दन (*Pterocarpus santalinus*) को प्रति के.जी. रु.८००।- मूल्यबाट हिसाब हुँदा बरामद ७९३.८०० के.जी रक्तचन्दनको रु.६३५०४०।- हुने र सोबमोजिम दण्ड जरीवाना समेत हिसाव गर्दा यस मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्ने क्षेत्राधिकार सम्मानीत दोलखा जिल्ला अदालत देखिन आएकोले पञ्जिका खडा गरी प्रस्तुत मुद्दाको सक्कलै मिसिल दोलखा जिल्ला अदालतमा बुझाई सोको निस्सा राखी मुद्दाको लगत कट्टा गर्नु भन्ने निर्णयसहित गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क अधिकारीको कार्यालयबाट दोलखा जिल्ला अदालतमा पेश हुँदा त्यहाँका सेस्तेदार चिनीमैया श्रेष्ठले मिति २०७०।५।११ मा, “यसमा प्राप्त कागजातसहितको मिसिल

अध्ययन गरी हेर्दा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३१ बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने नदेखिएकोले दरपीठ गरी प्राप्त मिसिल फिर्ता पठाइएको छ” भनी मिसिल फिर्ता भएपछि क्षेत्राधिकार यकीनको लागि राय मागिएकोमा सरकारी वकीलको कार्यालय दोलखा समेतबाट कुनै राय प्राप्त नभएकोले क्षेत्राधिकार सम्बन्धमा अन्यौल उत्पन्न भई यस प्रकृतिका मुद्दाको कारवाहीमा प्रवेश गर्न सकिएन । साथै निवेदकको निवेदनमा लेखिएबमोजिम प्रतिवादीहरूको तर्फबाट कोही पनि नक्कल सारी लिन नआएको, सरोकारवालाको तर्फबाट कानून व्यवसायी राखी पाऊँ भन्ने लिखित तथा मौखिक जानकारी पनि नआएको, धरौटीको आधा भन्दा बढी रकम बुझाएको भन्ने व्यहोरा निजहरूले भरपाई कागज पेश नगरेकोले भूट्टा रहेको भन्ने समेतको गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र लादुक दोलखाका सम्पर्क अधिकारीको लिखित जवाफ ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा निवेदकको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ताद्वय श्री टीकाराम भट्टराई र श्री प्रबल शर्माले निवेदक बन्दीहरू मध्ये बिर्खबहादुर श्रेष्ठ पेशाले ड्राइभर भई गाडी चलाएको र प्रताप तामाङ ज्यालामा भरियाको काम गरेको भन्ने सम्मको तथ्य अभियोग समेतबाट खुलेको अवस्थामा त्यसरी रक्तचन्दन गाडीमा राखेर ड्राइभिङ गरेको र भरियाको काम गरेको भन्ने सम्मको कसूर देखिए तापनि सडकबाट रक्तचन्दन बरामद भएको अवस्था छ । साथै उक्त रक्तचन्दन गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रको हो भन्ने समेतको दावी वादी नेपाल सरकारको नभएको अवस्थामा निवेदक बन्दीहरूलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा २६(६) को कसूर निवेदकले गरेको भनी अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी मुद्दा दर्ता गरेको देखिन्छ । त्यस्तै सोही मुद्दाको कारवाहीको क्रममा मिति २०७०।५।१० मा उक्त मुद्दा आफ्नो क्षेत्राधिकारको नहुँदा दोलखा जिल्ला अदालतमा पठाउने भनी उक्त गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजनाका सम्पर्क अधिकारी फणिन्द्रराज खरेलले आदेश गरी आफ्नो अड्डाको दर्ता लगत समेत कट्टा गरी मिसिल दोलखा जिल्ला अदालत पठाएकोमा मिति २०७०।५।११ मा दोलखा जिल्ला अदालतले उक्त ऐनको दफा ३१ बमोजिम आफ्नो क्षेत्राधिकारमा नपर्ने भनी दरपीठ गरी दुवै निकायमा हाल मुद्दा विचाराधीन नरहेको अवस्थामा पनि निवेदकलाई गैरकानूनी थुनामा राखिएको छ तथा गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजनाले मुद्दाको कारवाहीको क्रममा मिति २०६९।६।२३ मा निवेदकहरूसँग मागेको धरौट समेत कानूनसम्मत् छैन । तसर्थ,

निवेदकहरूलाई गैरकानूनी थुनाबाट मुक्त गर्न निवेदकको निवेदन मागबमोजिम बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गरी पाऊँ भनी गर्नु भएको बहस सुनियो ।

विपक्षी कारागार कार्यालय समेतको तर्फबाट उपस्थित विद्वान सहन्यायाधिवक्ता श्री कृष्णजीवी घिमिरेले निवेदकहरू उपर राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०४९ को दफा २६(६) को कसूरमा गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजनका सम्पर्क अधिकारीको मिति २०६९।६।२३ को आदेशअनुसार थुनामा रहेको र उक्त आदेश बदर नभै यथावत् रहेको अवस्था छ । उक्त आदेश बदर नभै यथावत् रहेको अवस्थामा निवेदकहरू मुद्दा हेर्ने अधिकारीको आदेशले नै थुनामा रहेकोले उक्त थुना गैरकानूनी नहुँदा निवेदन मागबमोजिम बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गर्न मिल्ने होइन भनी गर्नु भएको बहस सुनियो ।

हामीलाई लगाइएको अभियोग रक्तचन्दन गाडीमा राखी ड्राइभिङ गरेको र भरियाको काम गरेको भन्ने सम्म देखिएकोमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९को दफा २६(६) यस प्रकारको अभियोगमा आकर्षित हुन सक्तैन । उक्त ऐन आकर्षित हुने हो भने पनि उक्त ऐनको दफा ३०(१) बमोजिमको कर्मचारी वा प्रहरीबाट उक्त मुद्दा दर्ता भएको छैन । उक्त ऐनको दफा २६(६) बमोजिम विपक्षी अधिकारीले माग गरेको धरौट रकम कानूनानुरूप छैन । साथै उक्त ऐनबमोजिम चलाइएको मुद्दा हेर्ने र छिन्ने अधिकारी सोही ऐन को दफा ३१ बमोजिम तोकिएको अदालत वा अधिकारीलाई भएकोमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० को नियम ३८(१) मुद्दा हेर्ने अधिकारी तोकेको छ । विपक्षी संरक्षण अधिकारी उक्त ३८(१) बमोजिमको अधिकारी नभएकोले प्रथम दृष्टिमा नै उक्त आदेश गैरकानूनी र क्षेत्राधिकारविहीन भै बदरयोग्य भएकोले बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गरी पाऊँ भन्ने निवेदन माग भएको देखियो । वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची ६ को क्र.स. १२क मा रक्तचन्दनको प्रति के.जी. रु. ८००/- मूल्य तोकिएको र सोही नियमवालीको नियम ७ मा वन पैदावरमा टाँचा लगाई इजाजतपत्र लिएर मात्र ओसारपसार गर्न पाइने व्यवस्था रहेको पाइन्छ भने यो व्यवस्था उल्लंघन गर्नेलाई वन ऐन, २०४९ को दफा ५०(१) को खण्ड घ को नं. ४ मा पाँच हजार रुपैयाभन्दा बढी विगोको हकमा दोब्बर जरीवाना वा एकवर्ष कैद वा दुवै सजाय हुने व्यवस्था रहेको पाइन्छ । रक्तचन्दन नेपालले १६ सेप्टेम्बर १९७५ मा अनुमोदन गरेको "Convention on International Trade in Endangered Species of World Fauna and Flora (CITES)" नामक महासन्धिको अनुसूची -२ मा रहेको व्यापार र ओसारपसार

प्रतिबन्ध रहेको वनस्पती प्रजाति हो भने नेपाल सरकारले वन विभागलाई यसको व्यवस्थापन निकाय तोकिएको अवस्थामा वन विभागको स्वीकृति बेगर ओसारपासार गर्न नपाइने हुँदा वन ऐन, २०४९ बमोजिम सम्बन्धित जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकारभित्र रहेकोले क्षेत्राधिकारविहीन निकायबाट पुर्पक्ष गराई अपराधी उम्काउने काम कारवाहीबाट पूर्ण नियन्त्रण गर्न सम्बन्धित सर्वोच्च अदालतबाट रिट खारेज गरी नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा १०७ को उपधारा २ अनुसार असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी सम्बन्धित जिल्ला अदालतलाई प्रस्तुत विषयको मुद्दा हेरी कारवाही किनारा गरी अपराधी नउम्कने व्यवस्थाका लागि अन्तरिम आदेश जारी गरी पाऊँ भन्ने राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र लादुक दोलखाको लिखित जवाफ देखियो ।

यसमा निवेदकहरूका विरुद्ध ७९४.८०० के.जी. रक्त चन्दन वरामद भएको भनी राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण ऐन, २०२९को दफा २६(६) बमोजिम सजाय हुन मिति २०६९।६।२३ मा गौरी शंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना, सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय लादुक, दोलखासमक्ष अभियोगपत्र दायर भई प्रतिवादीहरूको बयान समेतका प्रमाण संकलन सम्पन्न भएको पाइन्छ । कारवाहीकै क्रममा मिति २०६९।६।२३ मा निवेदकहरूसँग धरौट माग्ने आदेश भई सो दाखिल गर्न नसकी निजहरू थुनामा रहेको पाइन्छ । सो आदेश वेरीतपूर्ण छ भनी यी निवेदकहरूले उक्त आदेश उपर मुलुकी ऐन अ.व. १७ नं.बमोजिम उक्त आदेश बदर गराउन सकेको नदेखिएकोले उक्त आदेश यथास्थितिमा नै रहेको देखियो । साथै मिति २०७०।५।१० मा उक्त मुद्दा आफ्नो अधिकारक्षेत्रको नहुँदा दोलखा जिल्ला अदालत पठाउने भनी सो आयोजनाका सम्पर्क अधिकारी फणिन्द्रराज खरेलले निर्णय गरेको पाइन्छ । उक्त निर्णयउपर वादी वा प्रतिवादी कतैबाट पनि चुनौती दिइएको देखिएन । साथै गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना, सम्पर्क अधिकारीले आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र नपर्ने भनी आफ्नो दर्ता लगत समेत कट्टा गर्ने मिति २०७०।५।१० मा निर्णय गरी मिसिल दोलखा जिल्ला अदालतमा पठाएकोमा मिति २०७०।५।११ मा दोलखा जिल्ला अदालतले उक्त ऐनको दफा ३१ बमोजिम आफ्नो क्षेत्राधिकारमा नपर्ने भनी दरपीठ गरिदिएको पाइन्छ । सो आदेश समेत चुनौतीरहित रहेबाट उक्त दरपीठ आदेश समेत अन्यथा भएको स्थिति देखिएन । एक अड्डा वा निकायमा दर्ता भएको मुद्दाको लगत कट्टा गरी अर्को अदालत वा निकायमा पठाएकोमा अर्को अदालत वा निकायले आफ्नो क्षेत्राधिकारको नपर्ने भनी दरपीठ गरेको र

सो यथास्थितिमा रहे पछि त्यो कारणले मात्र मुद्दाको अन्तिम निर्णय भएको मान्न मिल्ने पनि देखिँदैन । यी कार्यविधिगत प्रश्नको छिनोफानो नभई उक्त मुद्दाले गति लिन सक्ने स्थिति देखिँदैन । विवाद र चुनौती नभएको प्रश्नहरूमा यो अदालत प्रवेश गर्नु न्यायिक आत्मसंयमको सिद्धान्त विपरीत हुन जान्छ ।

सो रक्त चन्दनसम्बन्धी राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा २६(६) अन्तर्गत चलेको मुद्दा हेर्ने क्षेत्राधिकार जिल्ला अदालत वा गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना कसको हुने भन्ने केही पत्राचार भई विवादको विषय यथास्थितिमा रहेको पाइन्छ तर, निवेदकहरू मिति २०६९।५।३० देखि लगातार थुनामा नै रहिरहेको पाइन्छ । निवेदकहरू अभियोग दावीबमोजिम माँग गरिएको सजायभन्दा बढी थुनिएको पनि मिसिलबाट देखिएन । तसर्थ मुद्दाको अन्तिम निर्णय नै नभई रहेको स्थितिमा क्षेत्राधिकारको विवादका कारणले मात्र रक्तचन्दन समेत दसीका साथै पक्राउ परेका यी ड्राईभर र भरियाको काम गर्ने व्यक्तिहरू थुनामा रहिरहनु अनुचित र गैरकानूनी हुन जाने भई वैयक्तिक स्वतन्त्रताको प्रश्नपनि यहाँ सान्दर्भिक हुन आउँछ । दोलखा जिल्ला अदालतले गरेको दरपीठ आदेशका कारणबाट मुद्दा स्वतः विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र दोलखासमक्ष नै कायम रहेको मान्नुपर्ने भएबाट त्यस कार्यालयले मिति २०७०।५।१० मा गरेको मुद्दाको लगत कट्टा गर्ने आदेश उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुन्छ । अब यस मुद्दाको क्षेत्राधिकार के कहाँ हो र कारवाही के कसरी टुङ्गो लगाउने हो दुई महिनाभित्र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण विभाग र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय समेतसँग कानूनी परामर्श गरी यथोचित कानूनी कारवाही गर्न विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना दोलखालाई परमादेशको आदेश जारी हुन्छ ।

निवेदकहरूले यस अदालतसमक्ष चढाएको आफ्नो रिट निवेदनको प्रकरण (५)मा केही नगद दाखिल गरेको र केही जेथा जमानी राख्न जाँदा विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय समेतले निवेदन समेत दर्ता नगरी दिएको भन्ने कथन समेत रहेको पाइन्छ । सो तर्फ हेर्दा मुद्दाको कारवाहीकै क्रममा मिति २०६९।६।२३ मा विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको कार्यालयले निवेदकहरूसँग धरौट माग्ने आदेश भई सो दाखिल गर्न नसकी निजहरू थुनामा रहेको पाइन्छ । सो आदेश वेरीतपूर्ण छ भनी यी निवेदकहरूले उक्त आदेश उपर मुलुकी ऐन अ.व.१७ नं. बमोजिम उक्त आदेश बदर गराउन सकेको देखिएन । निवेदकहरूलाई अभियोग माँगबमोजिम सजाय भएमा पनि दुईवर्ष कैद र दश हजार सजाय हुने देखिन्छ । निवेदकहरू

मिति २०६९।५।३० देखि आजसम्म करीव एकवर्ष तीन महिना चौध दिन थुनामा रहेको देखियो । साथै माग भएको कैद जरीवाना भुक्तान भएमा मुद्दा फैसला नभए पनि थुनावाट मुक्त गरी दिनुपर्ने अ.बं. ११९ मा कानूनी व्यवस्था रहेको परिप्रेक्ष्यमा अभियोग दावीबमोजिम कसूरको मात्राअनुसार प्रतिवादीलाई हुन सक्ने सजायको आधारमा विचार गरी निज निवेदक प्रतिवादीहरूलाई थुनामा बसेको अवधि कट्टा गरी बाँकी अवधिका हकमा कानूनबमोजिमका हिसावले धरौट लिन कानून र न्यायसम्मत् हुने देखिन्छ ।

यसमा प्रस्तुत मुद्दा मिति २०७०।९।१४ गते अन्तिम आदेश भए तापनि आदेशको पूर्णपाठ तयार गर्न समय लाग्ने भनी सोही मितिमा सार संक्षेपको आदेश जारी भई निवेदकहरूबाट बसिसकेको कैद अवधिलाई कट्टा गरी बाँकी अवधिको लागि धरौट जमानत लिई पुर्पक्षका लागि छाडिदिने आदेश भइसकेबाट सो सन्दर्भमा थप केही बोलिरहनु परेन ।

तसर्थ, निजहरूलाई पछि ठहरेबमोजिम हुने गरी अभियोग मांग दावी समेतमा विचार गरी कानूनबमोजिमको धरौट जमानत स्वीकार गरी अविलम्ब तारेखमा मुक्त गरिदिन विपक्षी सम्पर्क अधिकारीको कार्यालय गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना समेतका नाममा यो आदेश जारी गरिदिएको छ । निवेदकहरू विर्खबहादुर श्रेष्ठ र प्रताप तामाङलाई कानूनबमोजिम धरौट/जमानत लिई तारिखमा छाडी दिनु । यो आदेशको सार संक्षेप र बन्दीहरू तत्कालै विपक्षी गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र आयोजना समेतमा पठाइसकिएको भई उल्लिखित मुद्दाको क्षेत्राधिकारका विषयमा भएको परमादेश अनुरूप गर्न गराउन सम्बन्धित मिसिल गौरीशंकर संरक्षणक्षेत्र आयोजना दोलखामा पठाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटर टाईप गर्ने : विदुषी रायमाभी

इति संवत् २०७० साल पौष १४ गते रोज १ शुभम् .....